

У пошуках істини

Олександр Білецький (1884—1961)
доктор філол. наук,
академік АН УРСР і АН СРСР,
директор Інституту літератури АН УРСР
у 1939-1941 та 1944-1961 роках,
віце-президент АН УРСР у 1946-1948 роках

Нещодавно я ознайомився зі статтею *Івана Беркути* “Атеїзм без маски”, опублікованою в “Українському церковно-історичному журналі” у №1(5) за 2006 р. Стаття цікава і повчальна, особливо в оцінці атеїзму. Водночас, вона полемічна, оскільки містить посилання на певні історичні факти та припущення.

Зокрема автор пише: *“Головною своєю перевагою атеїзм вважає те, що він нібито оснований не на якихось застарілих ученнях, а на точних наукових даних. У дійсності ж пропаганда атеїзму ведеться зовсім не ради торжества науки і не науковими методами, а ради використання почуття народу для досягнення політичних цілей.*

Мета науки — вивчати і досліджувати все її незрозуміле. Атеїзм же питання щодо Бога та духовного світу не вивчає, не досліджує, а просто відкидає. Гірше того, забороняє це робити іншим, змушуючи прийняти його погляди за єдино незаперечну істину. Руйнуючи авторитет релігії, він ставить себе на її місце. Це є найнижче розуміння природи речей, якщо тільки можна назвати атеїзм розумінням. Це не є світогляд, а відсутність усякого світогляду. “Науковий атеїзм” стоїть зовсім із другого боку науки.

Поміркуємо тут не про саму тільки критику противника релігії, а й про причину, що принесла недолю для нашого народу і краю. Справа в тому, що атеїзм оголосив монополію на виховання й освіту громадян у душі власного “наукового” світогляду, базованого нібито на підставових аргументах, що наука суперечить вірі в Бога. При цьому антирелігійна пропаганда поводить з правдою далеко не сумлінно. Кожна книжка чи стаття антирелігійного змісту неминує містити у собі фальсифікацію, зокрема, коли це стосується Святого Письма.

Ми не спроможні на кожному кроці ловити в нечестиві-

вості, та, зрештою, це й зайве. Вистачить для прикладу розглянути, хоча б в уривках авторитетну працю Білецького Олександра Івановича, дійсного члена Академії наук СРСР та члена-кореспондента Академії наук СРСР. Тим важливіше, що написана вона за завданням офіційних чиновників, до того ж не так давно, десь у 1961 році. Праця ця виділялася своєю докладністю та якістю викладу. “Деякі зауваги з приводу атеїстичної літератури останніх років, — такий заголовок цієї праці. Поважний підхід до справи, чесність і щирість автора роблять велику послугу правді, особливо враховуючи те, в яких умовах треба було йому виконати поставлене завдання”...

“За дорученням ЦК КПУ, — пояснює автор, — мною були розглянуті книжки, брошури і статті з антирелігійної пропаганди в загальній кількості 18 книжок, 41 брошура та 62 газетні статті. У ЦК КПУ мені було запропоновано наполегливо свої думки про нашу антирелігійну літературу висловити зо всією певністю і рішучістю.

Повинен сказати, що докладне ознайомлення з досить численною антирелігійною літературою привело до таких висновків:

1. Ця література вражає найперше своєю неймовірною відсталістю, в ній можна знайти чимало тверджень, що висловлювались у науці 100-150 років тому і після того давно вже рішуче відкинутих.

2. У багатьох випадках справа стоїть ще гірше: тут виявляємо масу найгрубіших перекручень фактів і зовсім явних вигадок.

3. Автори багатьох антирелігійних творів виявляють потрясаюче неучтво часто в найзагальніших елементарних питаннях; останнє, між іншим, пояснюється зокрема і тим, що між численною кількістю людей, які пишуть на анти-

релігійні теми, нема ні одного не тільки видатного, але й простого звичайного вченого (про “професорів” Раковича і Рожицина ми скажемо окремо)”.

Далі Іван Беркута, посилаючись на **О.І. Білецького**, стверджує, що “*основне питання всієї релігії, всієї філософії, всіх наук, що стосуються людських поглядів — воскресіння, бо воскреснути міг тільки Бог. Отож, питання воскресіння — це питання про те, чи є Бог?*”, і наводить низку свідчень воскресіння Христа.

У мене з’явилося природне бажання прочитати працю О.І. Білецького в оригіналі. Але тут мене чекало неприємне розчарування — знайти цей виклад академіка О.І. Білецького не вдалося. Ось, що пише **Л.М. Яременко**, директор Інституту архівознавства Національної бібліотеки ім. В.І Вернадського НАН України про рукопис академіка О.І. Білецького:

Довідка

Про рукопис академіка О.І. Білецького

На предмет встановлення документального підтвердження інформації про доручення партійних органів академіку АН УРСР та АН СРСР О.І. Білецькому щодо підготовки огляду антирелігійної літератури та його авторства існуючому варіанту огляду, Інститутом архівознавства НБУВ було проаналізовано архівні документи:

— Інституту української літератури ім. Т.Г. Шевченка за період з 1960 по 1961 рр.: листування з Президією АН УРСР, Бюро Відділу суспільних наук АН УРСР та ЦК КПУ про науково-дослідну діяльність інституту, листування стосовно обміну досвідом з вченими зарубіжних країн, звіт про роботу координаційної комісії літературознавства за період з 1958 по 1961 рр., довідки про тематичні плани, дослідну роботу та зв’язки інституту з науковими зарубіжними установами, про стан і перспективу розвитку українського літературознавства в 1960-ті роки тощо (31 справа);

— Особового фонду О.І. Білецького у Центральному державному архіві-музеї літератури та мистецтва України: здійснено огляд наукових статей, робочих записок та матеріалів до них, що присвячені питанням літератури за 1960-1961 рр. (усього 5 справ);

— Центрального державного архіву громадських об’єднань України: переглянуто розділ картотеки архіву стосовно питань пропаганди та агітації, діяльності АН в ці роки, а також проаналізовано за документами доповідні записки, довідки та інформації відділів ЦК, обкомів КПУ, Уповноваженої Ради у справах релігійних культів при Раді Міністрів УРСР, Міністерства освіти та культури УРСР тощо стосовно означеного питання (7 справ).

У зв’язку з проаналізованим документальним матеріалом та відсутністю у них згадок про виконання О.І. Білецьким роботи у вказаному напрямі, також отриманою особисто інформацією від ученого секретаря Інституту української літератури АН УРСР в ті роки **В.Г. Беляєва** про те, що академік О.І. Білецький тяжко хворів у останні роки свого життя, подібних завдань від уряду та партійних органів не отримував, слід вважати, що у період з 1960 по 1961 рр.. Олександр Іванович Білецький не отримував для виконання таке завдання і не може бути автором означеного огляду.

Директор Інституту архівознавства НБУВ

Л.М. Яременко

24.04.08

Що ж, пошуки істини продовжуватимемо.

Ярослав Яцків

Туринська Плащаниця.
Іконописні твори на тему Воскресіння Христа